

jubileumeditie

TREMA

Ledenmagazine | Nummer 9, najaar 2023

Nederlandse
Vereniging voor
Rechtspraak

NVVR 100 JAAR JONG

NVVR, AL HONDERD
JAAR VOOR "DEN GEMEEN-
SCHAPPELIJKE ARBEID"

VISITATIECOMMISSIE:
KWALITEIT VAN DE RECHTSPRAAK
KAN WEL EEN IMPULS GEBRUIKEN

SFEERVOL EEUWFEEST
MET TALENTVOLLE
RECHTERS EN OFFICIEREN

Wij zijn de NVvR

De NVvR is dé beroepsvereniging voor elke rechter en officier van justitie, waarbij 70% van alle magistraten is aangesloten. Magistraten krijgen zo een stem, in het publieke en politieke debat. De NVvR bewaakt de kwaliteit en toegankelijkheid van de rechtspraak en komt op voor de (collectieve en individuele) belangen van de leden. Wij vinden het belangrijk actief samen te werken met onze leden en zoveel mogelijk beroepsgenoten te mogen vertegenwoordigen. Dit maakt onze en hun stem krachtig. Op www.nvvr.org leest u meer over de NVvR.

Waarom lid worden van de NVvR?

Samen sterk voor een betere rechtspraak

- ✓ Bevordering van vakmanschap en kwaliteit
- ✓ Verlaging werkdruk
- ✓ Borging professionele standaarden
- ✓ Diversiteit en inclusie
- ✓ Veiligheid van togadragers
- ✓ Borging van onze (inter)nationale rechtsstaat

Altijd paraat voor hulp en adviezen

- ✓ Rechtshulp bij conflicten
- ✓ Ondersteuning rechtspositie
- ✓ Ontwikkeling van de arbeidsmarkt
- ✓ Onderhandelingspartner arbeidsvoorwaarden
- ✓ Inschalingsbeleid magistratuur
- ✓ Verlofregelingen
- ✓ Pensioenontwikkelingen

Door en voor leden. Dus praat en bepaal mee!

- ✓ Ledenraad
- ✓ Cao team
- ✓ Commissie Rechtspositie
- ✓ Wetenschappelijke Commissie
- ✓ Commissie Internationaal
- ✓ Ledenraadplegingen
- ✓ Themabijeenkomsten (on-/offline)
- ✓ Gerichte informatie en standpunten
- ✓ Actuele nieuwsvoorziening
- ✓ Netwerk voor magistraten

Lid worden?

Bent u lid van de rechterlijke macht, maar nog geen lid van de NVvR? Of kent u een collega die lid wil worden? Nieuwe leden ontvangen de eerste 6 maanden kosteloos een kennismakingslidmaatschap, zonder verdere verplichtingen. Meldt u eenvoudig aan op www.nvvr.org.

☎ 088 316 13 00

✉ info@nvvr.org

EERSTE HALF JAAR GRATIS!

JUBELJARIG

Van harte gefeliciteerd met uw vereniging!

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak bestaat dit jaar precies een eeuw. Honderd jaar geleden kwamen enkele rechters voor het eerst bijeen om samen de uitdagingen van die tijd te bespreken. Ze keken vooruit, toen al in 1923, en kwamen tot de conclusie dat ze die uitdagingen het best gezamenlijk het hoofd konden bieden.

Nu, in 2023, is dat nog steeds de kern van onze vereniging. Door bijeen te komen en samen de kansen en problematiek te analyseren, komen we telkens verder. Er is genoeg te doen en daarover leest u ook in deze Trema volop. Over werkdruk, veiligheid, opleiding en IKB. Onderwerpen genoeg. De NVvR werkt er samen met u aan om op al deze thema's (en meer) vooruitgang te boeken. Daarbij hechten we eraan om bij deze onderwerpen te kijken naar zowel de enigszins abstracte kant als naar de meer persoonlijke consequenties. Een voorbeeld? Abstract: wat zijn de gevolgen voor onze rechtsstaat van procederen onder nummer (een werkwijze om de veiligheid van magistraten te bevorderen)? Persoonlijk: hoe compenseren we de rechter en haar gezin wanneer zij plots een paar weken moet onderduiken?

Nogmaals: onderwerpen genoeg om de komende jaren (en misschien wel nog eens honderd jaar) niet stil te hoeven zitten...

Ondanks de behoefte om telkens vooruit te kijken, staan we als vereniging in deze speciale jubileumeditie toch ook even stil bij ons honderdste verjaardag. Het is immers een uniek moment. Daarom treft u in deze editie terugblikken aan van enkele ereleden en een beeldverslag van ons zeer geslaagde jubileumfeest op 6 oktober jongstleden. Ook leest u enkele treffende quotes uit het boek dat wij ter gelegenheid van ons jubileum hebben uitgebracht. In dat boek, geschreven door schrijfster en NVvR-collega Miek Smilde, kijken anderen naar het vak van rechters en officieren van justitie en geven zij, langs de lijnen van enkele belangrijke thema's, commentaar en inzichten op ons handelen. Dat zijn soms scherpe observaties, liefdevol opgetekend om met elkaar het gesprek te kunnen voeren.

Want ook nu, in 2023, kijken we net als onze voorvaders en -moeders vooruit en zullen we gezamenlijk de uitdagingen het hoofd bieden.

Geert van Rhee
Directeur

PS, een speciale felicitatie voor de bijna 300 nieuwe leden die we dit jaar hebben mogen bij schrijven. Een beter verjaardagscadeau kon de NVvR zich niet wensen...

INHOUD

DE NVvR, AL HONDERD JAAR VOOR "DEN GEMEENSCHAPPELIJKE ARBEID"

Interview met voorzitter Marc Fierstra

6

DE KWALITEIT VAN DE RECHTSPRAAK KAN WEL EEN IMPULS GEBRUIKEN

Interview met Wim van Harten, voorzitter Visitatiecommissie

10

EEUWFEEST NVvR MET MAGISTRAAL TALENT

Terugblik eeuwfeest in theater Diligentia

16

STANDPUNT

Nieuwe aanwas

10

ACTUEEL

Veilig je werk doen
Voortgang verkenner

14

BINNEN EN BUITEN

Spiegelbeeld vertel eens even...

20

UIT DE PRAKTIJK

Ereleden spreken

22

IKB OF PAS

Kies vóór 31 december

24

COLUMN

Marc Fierstra, voorzitter NVvR

25

OVER DE NVvR

Commissies, activiteiten en prioriteiten

26

Colofon

Nummer 9, najaar 2023

Trema (Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht) is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR).

Redactie: Miek Smilde en Sandra Wewer
Eindredactie: Sandra Wewer

Teksten: Miek Smilde, Sandra Wewer, Geert van Rhee

Met dank aan: alle geïnterviewden

Foto's: NVvR / Ernie Buts

Vormgeving: FIRM Creative Agency, Driebergen

Druk: Van der Perk Groep,

Groot-Amers

Wilt u contact opnemen met de redactie?

Stuur uw bericht naar s.wewer@rechtspraak.nl.

IN HET NIEUWS

In deze rubriek een terugblik op onderwerpen en ontwikkelingen waarmee de NVvR zich in de afgelopen periode heeft beziggehouden. Meer informatie hierover is ook terug te vinden op onze website, www.nvvr.org.

Cao ondertekend, verkenner van start

Na een roerig voorjaar hervatte het bestuur van de NVvR, op advies van het cao-team, in april de vastgelopen onderhandelingen aan de cao-tafel. De aangekondigde acties werden voorlopig opgeschort. Na een ledenraadpleging eind april ging de Ledenraad begin mei akkoord met het onderhandelingsresultaat. Op 13 juni ondertekenden Minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind en NVvR-voorzitter Marc Fierstra de nieuwe arbeidsvoorwaardenovereenkomst. De minister kende in drie stappen een salarisverhoging toe en de onkostenvergoeding (die dreigde te verdwijnen,) bleef gehandhaafd. Voor de verlaging van de werkdruk startte in juli een traject met verkenner Jaap Winter met als doel om begin 2024 met concrete aanbevelingen te komen. Voor de agenda van de verkenner hebben alle leden vooraf zelf ideeën, denkrichtingen en suggesties kunnen aanleveren bij de NVvR. Via videoboodschappen gaf NVvR-voorzitter Fierstra een periodieke update van de voortgang van het proces.

Rechters en officieren voelen zich bedreigd

Tientallen rechters en officieren van justitie zijn zich de afgelopen jaren onveiliger gaan voelen door dreiging vanuit het criminele milieu. Dit blijkt uit een peiling onder rechters en officieren van justitie van onderzoeksplatform Investico en weekblad De Groene Amsterdammer. Hiervoor zette de NVvR eind september een enquête uit onder de leden, waarop 370 reacties binnenkwamen. De onderzoeksjournalisten vroegen een groot aantal toezeggelingen naar de invloed van dreiging en geweld. De NOS bracht de resultaten op 30 oktober naar buiten, waarop NVvR-voorzitter Marc Fierstra zowel op NOS radio als in het tv-journaal reageerde. De Groene Amsterdammer publiceerde op 1 november een breder artikel met als titel 'Betonrot in de rechtsstaat'. Naar aanleiding van het gehouden onderzoek zond het journalistieke onderzoeksprogramma Argos op 4 november een reportage uit, waarin ook Marc Fierstra aan het woord kwam. Kijk en luister op www.nvvr.org, zoekterm *bedreigd*.

IKB-regeling doet zijn intrede

Vanaf 2024 wordt de bestaande IKAP-regeling (Individuele Keuzen in het Arbeidsvoorwaarden pakket) vervangen door de IKB-regeling (Individueel Keuzebudget), zoals ook geldt in de sector Rijk. Belangrijk onderdeel hiervan is het IKB-spaarverlof, waarbij uiterlijk op 31 december een keuze moet worden gemaakt tussen de voor rechterlijke ambtenaren bestaande PAS-regeling of de nieuwe IKB-verlofregeling. Daarbij wordt de bestaande PAS-regeling (Partiële Arbeidsparticipatie Senioren) met een zeer ruime overgangsregeling vervangen door IKB-verlofsparen. Lees meer over de IKB-regeling op pagina 24 in deze Trema of op de website van de NVvR, www.nvvr.org (zoekterm *IKB*).

Inschalingscriteria aangepast

In september heeft het Sectoroverleg Rechterlijke Macht (SORM) na lang aandringen van de NVvR besloten het criterium 'laatstverdiend loon in de vorige functie buiten de rechterlijke macht' als inschalingscriterium af te schaffen en een heldere maatstaf voor het wegen van relevante werkervaring als inschalingscriterium te bedenken. Hiermee zou een einde moeten komen aan inschalingsdiscriminatie. Door de werkorganisaties werd nog steeds een achterhaalde inschalingsmethodiek toegepast, die leidde tot een achterstelling van vrouwelijke rechters en officieren van justitie in opleiding van 3,5 procent. De nieuwe methodiek moet ook voorkomen dat nieuwe lichtingen rechters en officieren in opleidingen hiermee te maken zouden krijgen. (In het SORM spreekt de NVvR met de werkgever over o.m. rechtspositionele kwesties.)

Symposium Werk en privé in balans

Hoe om te gaan met werkdruk als werknemer, welke rol speelt de werkgever hierbij en hoe is een goede balans mogelijk tussen werk en privéleven? Op 3 november kwamen rechters en officieren in opleiding bijeen in de Hoge Raad tijdens een SSR-symposium over de (dis)balans tussen werk en privé. Na een welkom door president Dineke de Groot en SSR-rector Margreet Blaisse werd het onderwerp vanuit diverse perspectieven belicht door neurowetenschapper Roshan Cools en NVvR-voorzitter Marc Fierstra. Hij gaf aan dat de aanpak van werkdruk hoog op de agenda staat, ook bij de cao-onderhandelingen, maar dat werkgever en werknemer daarin ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. Een goede werk/privé-balans moet het vak van magistraat ook voor nieuwe generaties aantrekkelijk houden. NVvR-bestuurslid Frank Schoonen werkte (samen met de Haagse rechtbankpresident Robine de Lange en advocaat-generaal Janneke Weening) mee aan een paneldiscussie over eigen verantwoordelijkheid en die van de werkgever.

Jubileumjaar NVvR

Dit jaar bestaat de NVvR 100 jaar. Op verschillende momenten is hieraan aandacht besteed. Zo werd voor gepensioneerde leden op 26 mei een bijeenkomst georganiseerd in Amsterdam met een bezoek aan het Van Gogh Museum, dat dit jaar 50 jaar bestaat. Op 6 oktober organiseerde de NVvR een jubileumfeest voor alle leden met een cultureel en muzikaal programma, dat grotendeels werd ingevuld door magistraten. Lees en bekijk het (foto)verslag hiervan op pagina 16 in deze Trema. Het jubileumjaar is op 4 december afgesloten met een bijeenkomst in het Instituut voor Beeld & Geluid in Hilversum voor alle leden die een actieve rol binnen de vereniging vervullen via de Ledenraad, het bestuur en onze commissies.

Recordaantal magistraten treedt toe tot de NVvR

Na het actieve cao-voorjaar en diverse bijeenkomsten voor rechters, officieren en adjunct-officieren in opleiding heeft een recordaantal magistraten in het afgelopen jaar de weg naar de NVvR gevonden. Tot nu toe hebben bijna 300 nieuwe leden zich aangemeld. Een mooie ontwikkeling, want hoe meer beroepsgenoten deel uitmaken van onze vereniging, hoe beter onze positie namens onze leden aan de diverse onderhandelingstafels. Wij danken alle leden voor het vertrouwen dat zij ons schenken en zetten onze collectieve belangenbehartiging en individuele dienstverlening uiteraard ook weer het komende jaar met veel energie voort.

Beeld: Ernie Buts

DE NVVR, AL HONDERD JAAR VOOR *“den gemeenschappelijke arbeid”*

Op 6 oktober 1923 richtten drieëndertig kinder- en politierechters, officieren van justitie en griffiers de Vereeniging voor Kinder- en Politierechtspraak (de VvKPR) op. Honderd jaar later heeft de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak nog altijd bestaansrecht. Voorzitter Marc Fierstra legt uit waarom.

NVvR-voorzitter Marc Fierstra tijdens het jubileumfeest op 6 oktober

Honderd jaar geleden bepaalden de leden van de VvKPR dat de vereniging zich verre zou houden van enige belangenbehartiging van haar leden, maar zou strekken “ter gemeenschappelijke behartiging der vraagstukken, die zich bij deze takken van rechtspraak voordoen en ter ontwikkeling van den gemeenschappelijke arbeid”. Honderd jaar later dreigt de NVvR te gaan staken wegens een vastgelopen arbeidsvoorwaardenoverleg. Is dat wel te rijmen met de oorspronkelijke doelstelling van de vereniging?

‘Stakende rechters en officieren van justitie hebben we in honderd jaar niet eerder gezien. Wij hebben als bestuur dit jaar door heel het land met honderden leden gesproken over hun werk en hun welzijn. Sommige leden gaven tijdens die bijeenkomsten aan niet te willen staken, omdat ze er niet van beschuldigd wilden worden alleen maar voor hun eigen belang op te komen. Daarin klinkt een echo van de woorden uit die oprichtingsvergadering in 1923: zich verre houden van enige belangenbehartiging van de leden. Maar heel veel leden vonden de stakingsdreiging een noodzakelijk signaal dat het niet goed gaat op de rechtbanken, de gerechtshoven en de parketten, omdat er al veel te lang veel te veel wordt overgewerkt en de rek er echt uit is. En dan gaat het niet op de eerste plaats om die eigen belangen, maar om de belangen van een samenleving waarin een goed functionerende rechtspraak en een adequaat optredend Openbaar Ministerie essentieel zijn. Zo’n signaal dient ook ter ontwikkeling van den gemeenschappelijke arbeid.’

De NVvR houdt zich op dit moment vooral bezig met de werkdruk, maar heeft ook zorgen over de werving van nieuwe magistraten. Blijft het vak wel aantrekkelijk voor komende generaties?

‘De arbeidsmarkt is gunstig voor juristen waardoor er veel concurrentie is. Een nieuwe generatie maakt bovendien andere keuzes in de werk-privé balans. Het is niet langer vanzelfsprekend altijd maar over te werken, ’s avonds en in het weekend. Dus, ja, Rechtspraak en Openbaar Ministerie moeten er echt hard aan trekken om nieuwe talenten binnen te halen en te houden. Maar ter nuancering een kleine historische anekdote. Enkele dagen na de bevrijding, in mei 1945, schreef mr. Gerard Langemeijer, de toenmalige procureur-fiscaal bij de Bijzondere Rechtspleging, en later procureur-generaal in de Hoge Raad, een artikel in het *Nederlands Juristenblad* met de titel ‘De toekomst van de rechterlijke macht’. Langemeijer schreef, en ik parafraseer: “Het zijn oude vragen waarom het gaat: wat is de beste vooropleiding voor de rechter, moet hij zich wel of niet specialiseren, hoe staat het met enkelvoudige of meervoudige kamers, en wat moeten we doen aan het ernstig gebrek aan aanbod van geschikte krachten voor het rechtersambt (en dat van officieren van justitie). Niet langer is de vraag: Hoe krijgen we de besten, maar de vraag: Hoe krijgen we er genoeg?”

Het was tachtig jaar geleden dus ook al moeilijk om genoeg goede magistraten te werven. Ik zeg niet dat er daarom geen probleem is, want dat is er; door de vergrijzing gaan veel rechters en officieren binnen niet al te lange tijd met pensioen en er zijn al tekorten. Achteroverleunen is dus geen optie.’

Naast het probleem van werving, dat anno 2023 weer helemaal actueel is, maakte Langemeijer zich ook zorgen over het aanzien van de rechterlijke macht en de bezoldiging ervan: vergeleken met het bedrijfsleven kwam de rechterlijke macht er maar karig af, schreef hij.

‘Als voorzitter van de NVvR kan ik met een gerust hart zeggen dat het met het aanzien van de rechterlijke macht best goed gaat. Bijna 80 procent van de Nederlanders zegt vertrouwen te hebben in de rechterlijke macht. Maar de vraag hoe krijgen wij genoeg rechters en officieren, en daaraan gekoppeld in hedendaags jargon: hoe zorgen wij voor duurzame inzetbaarheid, is nog steeds actueel. En over die bezoldiging is natuurlijk ook het laatste woord nog niet gezegd.’

Is het niet teleurstellend dat de thema’s waarover de vereniging van rechters en officieren van justitie zich druk maakt de laatste eeuw niet zo veel zijn veranderd?

‘Bepaalde kwesties blijven onderwerp van gesprek, ondanks alle inspanningen om dingen te verbeteren. Denk aan de werkdruk, de verhouding tussen de werkvloer en de bestuurders, de doorlooptijden. Dat kun je teleurstellend noemen. Maar ik vind het aan de andere kant ook een geruststellend idee dat de NVvR springlevend en nog steeds nodig is. Want de rechtsstaat is geen rustig bezit. Ontwikkelingen in een aantal Europese landen wrijven ons in dat een onafhankelijke rechterlijke macht snel in gevaar kan worden gebracht. Door “de politiek”, maar ook door bedreiging van officieren en rechters door terroristen, wappies en verwarde personen. Rechtspraak en Openbaar Ministerie zijn het aan hun stand verplicht om zich hard te blijven maken ter ontwikkeling van den gemeenschappelijke arbeid in het besef dat alles van waarde weerloos is. Onafhankelijke rechtspraak en een magistratelijk Openbaar Ministerie vertegenwoordigen die waarden en wij, als leden van de NVvR, hebben de dure plicht die waarden te verdedigen. En ja, dan mag het ook over het behartigen van onze eigen belangen gaan.’

Dit is een bewerking van de speech die Marc Fierstra als voorzitter van de NVvR hield tijdens het jubileumfeest van de NVvR op 6 oktober 2023 in theater Diligentia.

Wouter van der Haak | bestuurslid NVvR | senior rechter in de Rechtbank Noord-Holland

.....

Nieuwe aanwas

De NVvR heeft onlangs de eerbiedwaardige leeftijd van honderd jaar bereikt. Die leeftijd zie je soms terug in het beeld dat van rechters bestaat. In de strip 'De rechter' van Jesse van Muylwijck is de rechter een behoorlijk kale, grijze, oudere man met een imposante snor. Wie googelt op 'rechter - afbeeldingen' ziet op de eerste foto's ook overwegend oudere, witte mannen. En op de plaatjes is geregeld een hamer afgebeeld. Gelukkig is dat beeld gedateerd. Er werken inmiddels meer vrouwen dan mannen in de rechterlijke macht, hamers tref je nog maar zelden aan in zittingszalen en er zijn meer dan genoeg rechters die niet oud en grijs zijn.

Al zijn gelukkig nog lang niet alle rechters en officieren van justitie oud en versleten, nieuwe aanwas hebben we voortdurend hard nodig. Niet alleen om de collega's die met pensioen gaan te vervangen, maar ook om het structurele overwerk terug te dringen en zaken de tijd en aandacht te kunnen geven die ze verdienen.

Proeflidmaatschap

Ook onze vereniging heeft voortdurend nieuwe aanwas nodig om te kunnen blijven bestaan. Daarom benadert de NVvR rio's en oio's aan het begin van hun opleidingstraject. We bieden ze een gratis proeflidmaatschap van zes maanden aan, in de hoop dat ze daarna de rest van hun carrière lid blijven van onze vereniging. De NVvR ontvangt de rio's ook een aantal keer per jaar in De Gevangendoor in Den Haag met een rondleiding en een borrel. Als bestuurslid spreek ik daar, samen met een collega van het bureau, geregeld een groep beginnende rio's toe en vertel met welke actuele thema's de vereniging zich bezighoudt. In mijn verhaal benadruk ik ook dat je als rechter een prachtig, veeleisend en afwisselend beroep hebt én dat je vanwege je functie medeverantwoordelijkheid draagt voor het overeind houden van de rechterlijke macht. Het verdedigen van die positie in de trias politica en – breder – in de maatschappij lukt alleen als magistraten zich verenigen. Wie zou dan nog een (proef) lidmaatschap weigeren?

Opleiden en beoordelen

In december 2001 startte ik zelf mijn loopbaan in de Rechterlijke Macht als rio bij de rechtbank Alkmaar. In die tijd kreeg je in de sectoren waarin je werd opgeleid vaak één opleider die tevens beoerdelaar was. Uit het commentaar op je concepten en zittingen (volgens mij noemden ze dat toen nog geen feedback) kon je wel ongeveer afleiden of je opleider tevreden was over je prestaties. Maar er werd nauwelijks iets vastgelegd en het was niet echt helder aan welke maatstaven werd getoetst. Er waren opleiders die al in de eerste opleidingsweek een beeld hadden van de rio, dat later maar moeilijk was bij te stellen.

Sinds 2017 ben ik praktijkopleider in mijn team Familie & Jeugd en daardoor vertrouwd met de huidige rio opleiding. Die is een stuk professioneler vormgegeven dan de oude opleiding en gebaseerd op pedagogische inzichten. Je wordt eerst wegwijs gemaakt in de rechterlijke organisatie en mag ruim de tijd nemen om zelf een persoonlijk opleidingsplan (POP) te schrijven.

‘In mijn verhaal benadruk ik ook dat je als rechter een prachtig, veeleisend en afwisselend beroep hebt én dat je vanwege je functie medeverantwoordelijkheid draagt voor het overeind houden van de rechterlijke macht.’

Daarin is onder meer je voorkeur voor een leerstijl opgenomen, zodat de praktijkopleiders daarmee rekening kunnen houden. De maatstaven waaraan wordt getoetst zijn duidelijk beschreven, maar het zijn er ook nogal veel. Er zijn 12 competenties en 69 beoordelingscriteria geformuleerd, waarvan een kleine 15 als kritisch criterium in de eindbeoordeling gelden. Vermeldenswaardig is ook de scheiding tussen opleiden en beoordelen, waarmee wordt beoogd een sociaal veilig opleidingsklimaat te scheppen. De rio heeft recht op twee praktijkopleiders tegelijk in één sectie. Zij moeten de rio opleiden en coachen en hun observaties vastleggen in feedbackformulieren.

‘Ging heel goed’

In die feedbackformulieren moet ik als praktijkopleider concreet het gedrag van de rio beschrijven, zonder er een oordeel over te vellen. Het is dus niet de bedoeling dat ik bij het kopje zitting vermeld: ‘ging heel goed’. Verwacht wordt een beschrijving van het verloop van de zitting, bijvoorbeeld: ‘De rio pakte meteen de regie bij binnenkomst van partijen door ze hun plaats te wijzen en de gang van zaken op zitting uit te leggen. De introductie van de zaak was kernachtig en structureerde daardoor het debat op zitting. Toen een partij door de advocaat van de wederpartij heen ging praten, wees de rio hem terecht. Dat had het gewenste effect.’ En als het een keer tegenzit, moet een opleider bijvoorbeeld opschrijven: ‘De vrouw heeft zeker 10 minuten zitten te snikken tijdens de zitting, maar de rio heeft dat niet opgemerkt. Bij de nabespreking vertelde de rio dat hij/zij op dat moment geconcentreerd in gesprek was met de andere partij.’ Vervolgens is het aan de beoordelingscommissie om de in de feedbackformulieren beschreven verrichtingen met de rio te

bespreken en een beoordeling op te stellen. Gelukkig heeft de beoordelingscommissie tot nu toe steeds beoordelingen vastgesteld die in de lijn waren met mijn eigen observaties over de geschiktheid van de rio voor het rechtersvak.

Ervaringen en frustraties

Het schrijven van de feedbackformulieren kost veel tijd. Maar in de gevallen waarin de rio de eindstreep niet haalt, heeft die dossiervorming veel waarde. De concrete beschrijvingen van wat er niet goed (genoeg) gaat, maken voor alle betrokkenen duidelijk waarom iemand niet geschikt is als rechter. Het is wel zaak dat gerechtsbesturen de beoordelingen overnemen. Ik hoor een enkele keer dat dat niet gebeurt. Dat ondermijnt de positie van de praktijkopleiders en leidt er dikwijls toe dat zij niet meer willen opleiden. De verplichte jaarlijkse intervisie voor praktijkopleiders en de jaarlijkse Dag van de opleider zijn goede momenten om ervaringen en soms ook frustraties uit te wisselen. Opleiden is het leukst als het goed gaat met de rio, maar het belangrijkste is het niet goed gaat. Het is immers niet de bedoeling dat collega’s die ongeschikt zijn voor het vak voor het leven worden benoemd.

In 2024 wordt de rio-opleiding weer geëvalueerd. Ik hoop dat die evaluatie ertoe zal leiden dat de papierwinkel, die nu wel erg uitvoerig en gedetailleerd is, wat kan worden teruggedrongen. Dat levert vast extra praktijkopleiders op. En hoe meer opleidingscapaciteit er is, hoe meer nieuwe aanwas we – zowel binnen de rechtspleging als bij de NVvR – mogen verwelkomen.

'DE KWALITEIT VAN DE RECHTSPRAAK KAN WEL EEN IMPULS GEBRUIKEN'

In september verscheen het rapport *Kwaliteit van rechtspraak: versterking door samenwerken*. Voorzitter van de visitatiecommissie Rechtspraak Wim van Harten licht de bevindingen toe.

*Wim van Harten (1954) was voorzitter van de Visitatiecommissie die in september het rapport **Kwaliteit van rechtspraak: versterking door samenwerken** uitbracht. Hij is voorzitter van de raad van bestuur van het Rijnstate Ziekenhuis in Arnhem en omstreken en hoogleraar kwaliteitsmanagement en zorgtechnologie aan de Universiteit Twente, onderzoeksgroepsleider bij het Nederlands Kanker Instituut en lid van de Accreditation & Designation Board van de European Organization of Cancer Institutes.*

Hoe kan de rechtspraak de kwaliteitszorg zo inrichten dat de individuele rechter er echt iets aan heeft? Die vraag stond Wim van Harten, voorzitter van de Visitatiecommissie Rechtspraak, steeds voor ogen. 'In het verleden is bij visitaties vaak geprobeerd een min of meer scherp rapport neer te zetten over wat er allemaal niet klopt en beter moet, maar niet op een manier die de rechtspraak per se verder heeft geholpen of waardoor mensen zich aangesproken voelden om er ook echt iets mee te doen,' licht de voorzitter toe. 'Wij hopen dat in ons rapport instrumenten of aanknopingspunten staan om het echt beter te doen. Dat was de insteek.' In *NRC* werd de toon van het rapport "milder en zalvender" genoemd dan de voorgaande visitatierapporten. Van Harten vond het woord zalvend een beetje misplaatst. 'Het visiteren van organisaties wordt een bot instrument als je het steeds op dezelfde manier doet en alleen maar kritiek uitoefent. In de meeste organi-

saties gaat namelijk veel goed, ook in de rechtspraak. Wij hebben rond de achthonderd mensen gesproken. De enorme gedrevenheid en de betrokkenheid van de mensen vond ik opvallend. Er is sprake van een sterke focus op de primaire taak om echt recht te doen. Wij zijn gevraagd om advies uit te brengen met het oog op wat al goed gaat.' Hoewel de commissie – die bestond uit vier leden uit de Rechtspraak en acht deskundigen van buiten – zich aanvankelijk richtte op de professionele standaarden, kwam zij er al snel achter dat die binnen de rechtspraak een vrij impliciete rol spelen als kwaliteitsinstrument. De commissie keek daarom ook naar organisatorische aspecten die invloed kunnen hebben op de kwaliteit van de rechtspraak, zonder zich overigens te branden aan de inhoud van het werk. Het rechterlijk domein is des rechters. 'Al wordt dat domein soms wel wat ruim geïnterpreteerd,' zoals Van Harten het omschrijft.

Managementspeak

Met die subtiele bewoordingen legt Van Harten de vinger op de blauwe plek van de Rechtspraak. Want in een organisatie die sterk onder druk staat – teveel zaken, te weinig mensen – moeten keuzes worden gemaakt. Maar welke keuzes worden gemaakt, wie die keuzes maakt en *waarom* ze gemaakt moeten worden blijft binnen de Rechtspraak te impliciet. Gerechten zijn ieder op hun eigen wijze bezig met het aantrekken van personeel, het digitaliseren van processen, het toewijzen van zaken (of het laten liggen daarvan) of het innoveren van werkwijzen, maar van een overkoepelende visie, laat staan het uniform implementeren van processen, is geen sprake. Rechters doen werkwoorden als implementeren en uniformeren al snel af als *managementspeak*, waarmee ze niets te maken willen hebben. ‘Wij mogen in Nederland echt trots zijn op ons rechtssysteem,’ benadrukt Van Harten, ‘maar als we kijken naar de uitdagingen voor de toekomst, is er een aantal zaken waarvan we ons afvragen of die zo moet blijven. De schaduwzijde van de focus op het primaire proces en het recht doen aan zaken, is dat mensen minder zicht hebben op, of het gevoel hebben dat ze onderdeel zijn van een professionele organisatie. De blik op het faciliterende deel van de rechtspraak is niet zo breed aanwezig, laat ik het zo zeggen. En het is de vraag of elk gerecht kan blijven zeggen *not invented here* als er ergens een goede innovatie is bedacht, of dat rechters zich onttrekken aan de nodige digitalisering en uniformering vanwege hun autonomie. Dat kan eigenlijk niet.

‘Wij mogen in Nederland echt trots zijn op ons rechtssysteem’

Wij hebben als commissie voorbeelden gehoord waarbij rechters serieus spraken of een bepaald opmerking in een voetnoot of in een bijlage moest. Gechargeerd misschien, maar uit oogpunt van digitalisering is het toch echt makkelijker als er een eenduidige keuze wordt gemaakt; het rechterlijk domein wordt zo onterecht als argument opgevoerd.’

In het rapport staat dit dilemma verwoord in aanbeveling C: Versterk het samenspel tussen het rechterlijke en het organisatiedomein. Van Harten geeft een voorbeeld: ‘Neem de toewijzing of het effectief gebruik van zalen en de inzet van ondersteunend personeel of de afstemming met de administratie. Dat zijn allemaal

zaken waar het rechterlijke werk dat van de organisatie raakt. Dat geldt in het bijzonder voor automatisering. Het betekent een verschuiving van perspectief. Niet meer: dit is mijn taak als rechter en de rest moet zich daaraan aanpassen. Maar wel: Hoe richten we de processen en afspraken met ketenpartners zo in dat het voor het geheel beter is? Dat noemen we tactische kwaliteit, waarin niet alleen de inhoudelijke, maar ook de kwaliteit van de organisatie wordt meegenomen. Die kwaliteit kan wel een impuls gebruiken.’

Wat is kwaliteit?

Daartoe moet de Rechtspraak allereerst eenduidig bepalen wat kwaliteit eigenlijk is. Op dit moment is daarvan geen sprake en vult elk gerecht – en elke rechter – zelf in wat onder kwaliteit moet worden verstaan. Het heeft Van Harten verbaasd. ‘Iedereen geeft een beetje zijn eigen kleuring aan het begrip kwaliteit, wat betekent dat sturen erop lastig wordt. Bij het woord sturing haken rechters waarschijnlijk al snel af. Maar het gaat ook over het afleggen van verantwoording. In eerdere visitaties is al gesignaleerd dat de uitwisseling tussen gerechten en rechtsgebieden op het vlak van te maken keuzes nogal beperkt is. Uniformering van de procesgang lijkt moeilijk bespreekbaar. Dat is naar mijn mening wel een van de redenen waarom digitalisering zo moeizaam gaat. Maar als je het totale proces niet uniformeert, valt er landelijk niets te digitaliseren, want digitalisering kan alleen maar bij een zekere mate van standaardisering. En standaardisering heeft, zeker in de rechtspraak, te maken met het afleggen van verantwoording: dit doen we op deze manier en wel hier om. Maar zelfs in de strategie van IVO Rechtspraak komt het woord uniformering niet één keer voor.’

Een begrip als kwaliteit is niet makkelijk te definiëren, geeft Van Harten toe. Ook in de medische wereld was het lang zoeken naar de juiste terminologie. Het Institute of Medicine in de Verenigde Staten kwam echter toch met een kader waarmee kon worden vastgesteld wat goede zorg eigenlijk is. Op een soortgelijke manier kan volgens de voorzitter ook de Rechtspraak werken aan een eenduidig kwaliteitsbegrip.

‘Er is, denk ik, een aantal universele begrippen, zoals toegankelijkheid, begrijpelijkheid en gelijke behandeling die voor heel de rechtspraak zouden moeten gelden. Of effectiviteit en doelmatigheid daar ook bij horen, is niet aan mij om te bepalen. Maar de vragen hoe je omgaat met professionele standaarden en wat daar in moet staan, kunnen wel veel eenduidiger worden beantwoord dan nu gebeurt. En het gaat ook over modern teamwork. Multidisciplinair werken zal bijvoorbeeld steeds belangrijker worden. Zeker als zaken steeds ingewikkelder worden, krijg je net als in andere sectoren meer taakdifferentiatie. Welke ondersteuning is daarvoor nodig? Wat is nou goed teamwork, waaraan meet je dat af? Dat is een aantal van die vragen die nu op tafel ligt.’

Leiderschap

In hoofdstuk 6 van het visitatierapport gaat de commissie kort in op de rol van bestuurders en managers binnen de rechtspraak. Afkortingen als SBO (strategisch bedrijfsvoeringsoverleg), KPO (kwaliteit portefeuillehoudersoverleg), PRO (presidenten-raad overleg), LOV (landelijk overleg vakinhoud) en GLO (gezamenlijk landelijk overleg vakinhoud) buitelen over elkaar, maar wie nou echt iets te zeggen heeft, blijft vaag. 'Ook het plan van aanpak rond de professionele standaarden beschrijft vooral een uiterst ingewikkelde taakverdeling, terwijl concrete doelen niet worden beschreven,' constateert Van Harten.

De voorzitter geeft toe dat de commissie zich niet aan de *governance* van de Rechtspraak heeft willen branden. 'Dat is een onderdeel van de scheiding der machten en daar hebben we verre van te blijven. Maar daardoor ligt er wel een verantwoordelijkheid bij de Rechtspraak zelf om sturing te geven en leiderschap te tonen.'

Een beetje zurig

Of de Rechtspraak daartoe in staat is, zal moeten blijken. Ybo Buruma is er niet gerust op. In zijn column in het NJB van 17 oktober 2023 hekelt Buruma de bestuurskundige blik van de commissie en betwijfelt hij met zoveel woorden het nut van visitatie zelf. Van Harten denkt die opmerking vanuit juridisch-inhoudelijk perspectief wel te kunnen begrijpen, maar vindt haar

'ook een beetje zurig' over het principe van visitatie als zodanig. 'Professionals in andere vakgebieden werken veel met het instrument van visitatie. Het verbinden van het primair inhoudsgerichte perspectief met het verstandig inzetten van managementinstrumenten is juist de kunst'.

Van Harten hoopt dat de 'klassiek professionele houding' uiteindelijk plaats maakt voor een meer organisatorische en 'verbindende' houding van rechters. Vanuit zijn eigen achtergrond gelooft hij dat zo'n transitie mogelijk is.

'Ook in een ziekenhuis werken hoogopgeleide professionals die alles wat naar management ruikt al snel verdacht vinden,' zegt de voorzitter. 'Maar in de zorg zijn we er wel in geslaagd om de organisatie zo in te richten dat de professional er echt baat bij heeft. Bepalend in mijn bestuurlijke werk is de vraag of de patiënt er iets aan heeft. Dat vind ik de toets bij elk besluit.'

Is de rechtszoekende erbij gebaat dat op sommige gerechten nog altijd papieren dossiers in tweevoud (een enkele keer zelfs in zesvoud) worden aangeboden om vervolgens op het gerecht gescand te worden? Het zijn dat soort vragen die iedereen binnen de Rechtspraak zich zou moeten stellen, vindt Van Harten. 'Als de interactie tussen de juridische inhoud en de organisatie beter verloopt, is dat goed voor de rechtszoekende, de maatschappij, maar ook voor de individuele rechter. Daarvan ben ik overtuigd.'

Veilig je werk doen?

Verwensingen op sociale media of na een zitting opgewacht worden. Bedreigingen aan het adres van je gezin en noodgedwongen weken ergens anders moeten wonen... Te veel collega's in de rechtspleging worden vanwege hun werk de laatste jaren geconfronteerd met (be)dreiging en intimidatie. Het is essentieel dat zij desondanks dat werk op een goede manier kunnen blijven doen. Zonder vrees voor hun veiligheid of die van hun dierbaren én zonder dat de onafhankelijke oordeelsvorming wordt beïnvloed. Wat betekent deze druk voor het werken als magistraat?

Onlangs werkte de NVvR mee aan het onderzoek dat Investico en De Groene Amsterdammer deden naar de invloed van de verharding van de onderwereld op onze rechtsstaat. De resultaten van dat onderzoek kwamen eind oktober naar buiten. De NVvR koos ervoor hieraan mee te werken om de impact van onveiligheid op het werk bij onze mensen beter in beeld te krijgen. In totaal 370 leden namen deel aan het onderzoek.

Driedubbel probleem

De resultaten tonen aan dat onze leden vaker worden geconfronteerd met bedreigingen en intimidatie. Voor de NVvR is dit een onderstreping van het belang om dit issue stevig aan te pakken. De onveiligheid van magistraten is immers snel een driedubbel probleem: voor de magistraat, de werkorganisaties en de rechtsstaat. Ten eerste is de intimidatie of fysieke bedreiging van een officier of een rechter natuurlijk verschrikkelijk voor die individuele magistraat zelf. Zeker als dit gevolgen heeft voor naasten, zoals partners of kinderen. Ten tweede is het voor de werkgever een groeiende extra verantwoordelijkheid, waaraan de laatste jaren hard wordt gewerkt. De NVvR ziet hierbij weliswaar mogelijkheden om verbeteringen aan te brengen, maar waardeert de investeringen die worden gedaan. Ten derde

is het voor de democratische rechtsstaat schokkend dat de onveiligheid voor onze leden in deze mate voorkomt en groeit. De NVvR spreekt daarom met de politiek, de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en andere betrokkenen om in beeld te krijgen welke barrières weggenomen kunnen worden om verbeteringen aan te brengen.

Cijfers

Het recente onderzoek bevestigt dat onze leden meer te maken krijgen met veiligheidsrisico's: **41%** van de bevroegde leden heeft zich in de afgelopen 5 jaar vaker onveilig gevoeld in het werk dan in de periode daarvoor en **56%** van deze leden heeft weleens te maken gehad met (in)directe (be)dreiging en/of intimidatie, waarbij officieren van justitie dat het meest melden: **69%** van hen heeft hiermee te maken gehad. Bij **34%** had dit te maken met een zaak die betrekking had op de georganiseerde misdaad. De NVvR wilde ook weten op welke wijze wij als magistraten omgaan met deze groeiende onveiligheid. Uit het onderzoek blijkt dat **33%** van de ondervraagde leden het werk anders doet en **9%** van hen weleens een zaak weigert uit veiligheidsoverwegingen. Ook zien we dat **54%** van de collega's hierdoor hun werkproces anders inricht en dat **9%** weleens overweegt te stoppen.

Kijk voor de publicaties en publiciteit over het onderzoek op onze website www.nvvr.org / zoekterm: *bedreigd*.

TIJDLIJN VERKENNER WERKDruk

Na de ondertekening van de cao voor de rechterlijke macht startte in de afgelopen maanden een traject met verkenner Jaap Winter met als doel om in januari 2024 met concrete aanbevelingen te komen voor de aanpak van de werkdruk. Onderstaande tijdlijn geeft inzicht in het verloop van het proces.

December 2022

De NVvR schort de cao-besprekingen op. Er is grote onrust en veel actiebereidheid bij de achterban vanwege het uitblijven van plannen om de werkdruk van rechters en officieren van justitie écht aan te pakken. Mede daardoor wordt het vak van rechter en officier steeds onaantrekkelijker. De NVvR informeert de leden via een online bijeenkomst.

Februari 2023

De NVvR stelt de minister een ultimatum, omdat er sinds het vastlopen van de cao niks concreets werd vernomen van de minister. Er worden acties voorbereid en interne afspraken gemaakt over hoe zal worden omgegaan met spoedeisende zaken. Hiervoor is volop media-aandacht.

April 2023

De minister en de NVvR bereiken een onderhandelaarsresultaat met daarin afspraken over werkdruk. Er wordt eenmalig een financieel gebaar gemaakt naar alle leden. Omdat concrete maatregelen over de aanpak van de werkdruk uitblijven, stellen de minister en de NVvR gezamenlijk een verkenner aan, die hiervoor op korte termijn concrete aanbevelingen moet doen.

Juni 2023

Jaap Winter wordt aangesteld als verkenner werkdruk en gaat per direct van start met het beleggen van een bijeenkomst waarbij het departement, de NVvR, de Raad voor de rechtspraak en het College van Procureurs-generaal aanwezig zijn.

November & december 2023

Begin december wordt nog een laatste gespreksronde georganiseerd door de NVvR. De eerste oogst van de verkenning wordt besproken met alle betrokken partijen, waarna de verkenner gaat werken aan zijn aanbevelingen.

Januari 2023

Omdat de minister niet met een beter cao-aanbod komt, organiseert de NVvR op negen gerechten in het land ledenraadplegingen, die door zo'n 500 magistraten worden bijgewoond. Het NVvR-bestuur richt een Landelijk Actiecomité (waarin zowel ZM als OM zijn vertegenwoordigd) op om naderende landelijke acties te coördineren.

Maart 2023

De minister reageert één dag voor het verstrijken van het ultimatum. Dit biedt dusdanig ruimte dat de NVvR besluit opnieuw om de tafel te gaan. Er is nog veel onduidelijk, maar eindelijk ligt er iets om concreet over te kunnen spreken. De acties worden voorlopig opgeschort.

Mei 2023

De NVvR gaat 'zonder enthousiasme' akkoord met de nieuwe cao. De NVvR ziet dit als een belangrijke tussenstap om de werkdruk aan te pakken, maar waarschuwt dat de voorgenomen acties slechts zijn opgeschort. De NVvR vraagt leden via een raadpleging actief mee te denken over het bestrijden van werkdruk. Dit levert bijna 300 ideeën op die (geanonimiseerd) worden klaargezet als input voor de verkenner.

September & oktober 2023

De verkenner start met zes verschillende thematafels, die elk een onderdeel van de werkdrukproblematiek behandelen. Aan deze tafels zitten opnieuw deelnemers van alle partijen, alsmede diverse NVvR-leden. In twee rondes gaan deze tafels de diepte in om oplossingen te bespreken.

Januari 2024

De aanbevelingen van de verkenner worden naar verwachting in januari 2024 gepresenteerd. De NVvR zal deze uiteraard bespreken met haar leden.

NVvR viert eeuwfeest met magistraal talent

Klassieke noten, cabaret, swingende muziek, een jubileumboek en een weerzien met elkaar. Met een sfeervolle avond vierde de NVvR op 6 oktober haar honderdjarig bestaan in het Haagse theater Diligentia. Precies een eeuw geleden werd de vereniging opgericht als Vereeniging voor Kinder- en Politierechtspraak en nu, een eeuw later, leeft de vereniging meer dan ooit.

Tijdens het eeuwfeest verzorgden getalenteerde rechters en officieren een belangrijk deel van het programma. Het strijkersensemble van het Hofstads Jeugdorkest, dat dit jaar eveneens honderd jaar bestaat, opende de avond met klassieke noten. Het cabaretgezelschap van het hof Arnhem-Leeuwarden zorgde voor de lach en de traan en de band van het Openbaar Ministerie wist de aanwezigen in de zaal na de pauze met swingende muziek van de stoelen te krijgen. De band sloot het programma af met een passend slotlied, geschreven en gezongen door NVvR-collega Miek Smilde.

Jubileumboek

Ter gelegenheid van het jubileum publiceerde de NVvR, het boek *Het spiegelpaleis. Reflecties op de rechtspleging*, geschreven door Miek Smilde (naast NVvR-collega, schrijfster en oud-journalist). Zij sprak hiervoor met

wetenschappers, journalisten, deskundigen, bestuurders, advocaten en politici. Deze gesprekken vatte zij thematisch samen in een scherp portret van de magistraat en diens werk, gezien door de ogen van de ander. Quotes uit het boek vindt u op pagina's 20 en 21 in deze Trema. Tijdens het eeuwfeest ontving Vrouwe Justitia, die de hele avond als 'living statue' aanwezig was, het eerste exemplaar van het jubileumboek uit handen van directeur Geert van Rhee. Het boek is inmiddels verspreid onder alle leden. Voor niet-leden is het boek te bestellen via Uitgeverij Verloren.

Op deze pagina's een fotoverslag van de feestelijkheden in theater Diligentia. Lukte het niet om erbij te zijn of wilt u onze jubileumavond nog eens in 2 minuten terugkijken? Kijk dan op onze website (www.nvvr.org, zoekterm *eeuwfeest*).

Een warm welkom bij de entree van theater Diligentia in Den Haag.

Rechters en officieren lieten zich tijdens de jubileumavond van hun creatieve en muzikale kant zien.

*Recht, uw rug als magistraten
 Recht, omdat wat krom is ook gezien mag worden
 Recht, de kronkels uit de wetten
 Recht, omdat Justitia het zegt en
 onafhankelijk, onafhankelijk, onafhankelijk
 dat mag niemand veranderen
 machtenscheiding, neem de leiding
 maar luister ook naar anderen*

Refrein van het NVvR-jubileumlied

*De medewerkers van het
 NVvR-bureau organiseerden
 de jubileumavond.*

Spiegelbeeld, vertel eens even ...

Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de vereniging bracht de NVvR in oktober het boek *Het Spiegelpaleis. Reflecties op de rechtspleging* uit. In het boek delen veertig professionals van buiten de rechtspraak hun ervaringen met en hun mening over de rechtspleging. 'De weerkaatsing van het beeld van de rechtspraak in hun ogen biedt ons inspiratie met het oog op de toekomst,' zoals voorzitter Marc Fierstra het in zijn voorwoord uitdrukte.

Enkele citaten:

Een duidelijk gezicht

'Houd op met dat kinderachtige geruzie tussen werkvloer, presidentenvergadering en Raad. Wat heeft de burger eraan dat al die rechters zich afzetten tegen hun bestuurders? Dat doet afbreuk aan de publieke taak. Zorg dat je zelf inspraak hebt bij de keuze van je bestuurders, vertrouw je president en geef de rechtspraak organisatorisch en inhoudelijk een duidelijk gezicht. Wat mij betreft is dat de president van de Hoge Raad. Dat is de enige waar iedereen naar luistert.'

Folkert Jensma, *journalist & commentator NRC*

Ambitie met een hoofddoek

'Het is principieel en pragmatisch niet juist dat talentvolle rechtenstudenten met een hoofddoek bij voorbaat hun ambitie om rechter of officier te worden moeten opgeven zolang zij niet bereid zijn hun hoofddoek af te doen. Principieel, omdat deze regel leidt tot discriminatie. Het is namelijk echt niet duidelijk wat er wordt bedoeld met "neutraliteit". Pragmatisch, omdat onze multi-etnische en multireligieuze samenleving schreeuwt om diversiteit en inclusie en uitsluiting een van de grootste oorzaken van radicalisering is.'

Maurits Berger, *hoogleraar Islam en het Westen, Universiteit Leiden*

God in eigen zittingszaal

'Sommige rechters dringen heel erg aan op een schikking, ook als je als advocaat gewoon een beslissing wilt. Er zijn rechters die oprecht proberen te achterhalen of er andere problemen zijn dan dit ene juridische geschil, maar anderen gedragen zich alsof ze God zijn in hun eigen zittingszaal.'

Marieke Braak, *Braak advocaten, Groningen*

Ieder voor zich

'Over sommige zaken moet je als individuele rechter niks willen zeggen, omdat je onderdeel bent van een collectief. Wetenschappers beroepen zich ook vaak op hun onafhankelijkheid en vrijheid, maar wij worden meer gestuurd door onderlinge competitie en publicatiedrang. Daardoor zijn we ook meer geneigd vanuit het collectief als instituut wetenschap naar de toekomst te kijken, omdat dit in ons aller belang is. Binnen de rechtspraak is er nauwelijks coördinatie op strategische keuzes die voor de rechtspraak als instituut cruciaal zijn. De default lijkt telkens "dit doen wij niet" en vervolgens is het ieder voor zich.'

Corien Prins, *hoogleraar Recht en Informatisering, Universiteit Tilburg en voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid*

In de haarvaten van de samenleving

'Ik zie veel passie voor het vak, motivatie om het werk goed te doen, en er wordt keihard gewerkt, maar te veel rechters en officieren zijn wit en komen uit een goed nest. Ze zien op zitting elke dag ellende, maar hun manier van kijken is altijd juridisch en dat belemmert ook het zicht op relevante verhalen die het rechtssysteem raken. Ze hoeven echt geen ervaringsdeskundigen te zijn, maar moeten wel in de haarvaten van de samenleving zitten, moeten kunnen doorleven wat hun werk voor consequenties heeft voor burgers en de samenleving. Anders gaat dat ten koste van de maatschappelijke functie van de rechtspleging.'

Johan Bac, *algemeen directeur Reclassering Nederland en oud-hoofdofficier van justitie*

„bleedleggiq? 2n99 letrev ... n9v9

Veiligheid

‘Wij merken dat rechters en officieren erg met hun eigen veiligheid bezig zijn, maar weinig met die van advocaten of journalisten. Maar wie waren er ook alweer doodgeschoten?’

Saskia Belleman, *rechtbankverslaggeefster De Telegraaf*

Nepnieuws op afstand

‘Ik heb steeds vaker het gevoel dat de rechtspraak nog een van de weinige plekken is waar niet alles per definitie in twijfel wordt getrokken, waar nepnieuws, complotten en andere gekte nog op afstand wordt gehouden, een plek waar het nog om waarheid draait. Zo’n instituut is buitengewoon waardevol, maar ook kwetsbaar. We denken misschien dat het hier zo’n vaart niet zal lopen, en ik heb nog veel vertrouwen in het instituut van de rechtsprekende macht, maar het kan wel kapot.’

Sander Janssen, *strafrechtadvocaat Cleerdin & Hamer Advocaten*

De kans op tunnelvisie

‘Als iemand kanker heeft, bespreken radioloog, internist en chirurg wat de beste behandeling is, voordat er wordt ingegrepen. Dat is in de juridische wereld veel minder gebruikelijk, maar ik denk dat dit soort onderlinge discussies de kans op tunnelvisie aanzienlijk verkleinen. In ieder geval zouden rechters en deskundigen vaker met elkaar in gesprek moeten om wederzijdse verwachtingen af te stemmen en van elkaar te leren. Ik denk dat het uitwisselen van deze ervaringen bruikbaar kan zijn.’

Bela Kubat, *bijzonder hoogleraar Forensische pathologie Maastricht UMC*

Uitleggen wat de regels zijn

‘Rechters vergeten vaak dat wat voor hen vanzelfsprekend is, voor niet-juristen verwarrend kan zijn. Uitleggen wat de regels zijn, waarom die regels van belang zijn en hoe ze in dit concrete geval uitpakken, helpt

enorm. Als de uitspraken in de kinderopvangtoeslagen begrijpelijker waren geweest, was eerder duidelijk geworden wat er aan de hand was.’

Geerke van der Bruggen, *neerlandica, promovenda Klare Taal*

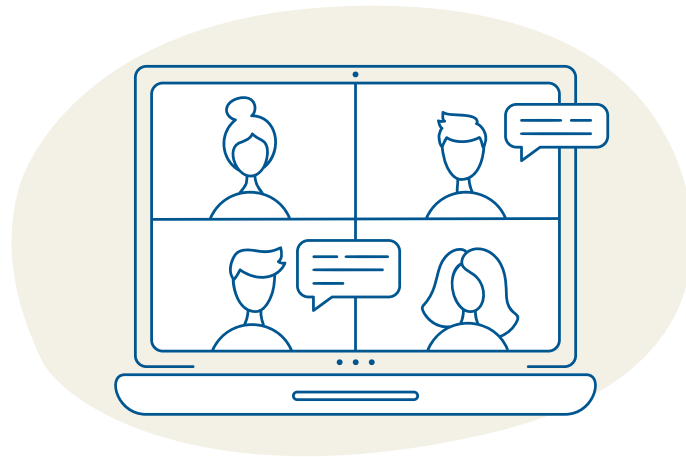
Laten we elkaar in de ogen kijken

‘Ik ben verantwoordelijk voor de veiligheid van onze burgers. We dansen op een vulkaan. Er zitten jongens vast (in de EBI) die niets te verliezen hebben. Dat een rechter dan beslist of zij wel of niet vervoerd moeten worden, vind ik wereldvreemd. Ik respecteer de bevoegdheden van de rechter, maar ik verwacht ook dat hij zich iets aantrekt van het veiligheidsdebat. Het heeft iets arrogants. De rechterlijke macht is onderdeel van de maatschappelijke veiligheidszorg. De dood van de broer van kroongetuige Nabil B., Derk Wiersum en Peter R. de Vries, is ons aller verantwoordelijkheid. Laten we elkaar daarom in de ogen kijken. Het is aan de rechterlijke macht zelf om actief deel te nemen aan het maatschappelijk debat om erger te voorkomen.’

Roderick Jan van de Mortel, *burgemeester van Vught*

Het boek *Het Spiegelpaleis* is uitgegeven door uitgeverij Verloren. Alle leden van de NVvR hebben een exemplaar toegestuurd gekregen. Niet ontvangen? Neem contact op met de NVvR, info@NVvR.org.

Ereleden spreken

In het kader van het honderd jarig bestaan van de NVvR vroegen wij drie ereleden van de vereniging een herinnering te delen.

Iemand moet het doen

Emiel van den Berg

‘Ik stelde me beschikbaar en bleek de enige kandidaat (iemand moet het doen)’

Toen ik in 1994 als zij-instromer toetrad tot de rechtbank in Den Haag, drong de toenmalige president, Bert van Delden, erop aan lid te worden van de NVvR, de vakbond die zou opkomen voor mijn belangen. Van Delden was op dat moment voorzitter van de NVvR, maar dat merkte ik pas later, op de jaarvergadering. Nadat ik was overgestapt naar het gerechtshof Den Haag meldde de toenmalige vertegenwoordiger in de ledenraad dat hij een opvolger zocht. Ik stelde me beschikbaar en bleek de enige kandidaat (iemand moet het doen). De ledenraad was een vreedzaam en enigszins gezapig orgaan. Slechts een keer maakte de sectie raadsheren zich kwaad, omdat in een onderhandelingsakkoord over de cao stond dat het aantal vicepresidenten bij de rechtbanken substantieel zou worden verhoogd. Over de consequentie daarvan voor de hoven, die immers in dezelfde vijver vissen, werd met geen woord gerept. De sectie raadsheren meende dat in het bereikte akkoord het evenwicht ontbrak en stemde daarom tegen. Niet dat het wat uitmaakte natuurlijk. Gelukkig wisten de onderhandelaars de omissie bij de volgende cao-onderhandeling stillertjes recht te trekken.

Eerder was ik al toegetreden tot de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR (WeCo) dat nog altijd een uiterst boeiend orgaan is, waarvan ik ook nog altijd lid ben. De WeCo neemt als adviesorgaan van juridische professionals een geheel eigen plaats in, wat bijvoorbeeld blijkt uit het advies dat zij uitbracht over de oprichting van het Netherlands Commercial Court (NCC). De WeCo betwijfelde — mede dankzij leden uit het zuiden van het land — of de oprichting van een dergelijke kamer bij de rechtbank en het hof Amsterdam wel zo’n goed idee was. Van het NCC zouden immers vooral internationale bedrijven met een ruim bemeten portemonnee gebruik maken, op kosten van de Nederlandse belastingbetaler, terwijl de Nederlandse rechterlijke instanties wegens gebrek aan mensen en middelen ook toen al overbelast waren. De voorstanders van het NCC waren niet blij met dat kritische advies, maar kregen wel hun zin. Sinds 1 januari 2019 functioneert het NCC. Tot begin oktober 2023 heeft de NCC-kamer van de rechtbank achttien vonnissen gepubliceerd.

Nakaarten

Frans Langemeijer

‘Als de presentatie niet goed is, sta je toch voor aap in een zaal vol collega’s en potentiële werkgevers’

Op weg naar huis na de NVvR-jubileumviering op 6 oktober, met prikkelend cabaret van het hof Arnhem-Leeuwarden en een spetterend jazzy optreden vanuit de OM-band, dwalen mijn gedachten onwillekeurig af naar het raio-cabaret in de vorige eeuw. Wij zorgden als raio’s destijds zelf voor de teksten en zouden daarbij tot op het randje gaan, zo hadden we in onze jeugdige overmoed besloten. Maar ja: als de presentatie niet goed is, sta je toch voor aap in een zaal vol collega’s en potentiële werkgevers. Niet eerder was ik tussen de schuifdeuren vandaan gekomen. Dat betekende stevig repeteren dus. Via via werd muzikale ondersteuning geregeld en gelukkig kregen we regieaanwijzingen van een professional, hulp van de technici van het theater voor licht en geluid en zelfs van een grimeur. De gebruikelijke buiging bij het applaus ging ook in hun richting.

Vele jaren later mocht ik adviseren over de normering van videozittingen in de Covid-periode. Ik herinnerde mij toen de lessen van raio-cabaret: begin tijdig met de voorbereiding, zorg voor begrijpelijke teksten voor de toehoorders, schenk aandacht aan houding en articuleer duidelijk, draai zo nodig een keer proef, en zorg voor goede voorzieningen voor het geval de techniek hapert. Hoewel tijdens een videozitting niemand mondkapjes hoefde te dragen, liet ik de grimeur in mijn advies maar weg; beroepstrots mag, maar ijdelheid past een rechterlijk ambtenaar niet. Achteraf schoot mij te binnen dat ik vergeten heb één — vanzelfsprekend, maar belangrijk — aspect in mijn advies te noemen: de dankbare buiging van de rechter voor de ondersteuning die het optreden mogelijk maakt. Bij dezen.

De begintijd van trema”

Dirk Jan Buijs

‘In trema” moet men kunnen lezen hoe het ook kan of hoe het niet zou moeten’

In het begin van de jaren zeventig was de voorzitter van het bestuur van de NVvR een president van een rechtbank. De vereniging beschikte destijds nog niet over een bureau. Twee raio’s stonden als adjunct-secretarissen het bestuur bij, van wie de een de ledenadministratie beheerde en de ander zorg droeg voor het mededelingenblad van de vereniging. Dat laatste werd mijn taak. Het mededelingenblad werd twee keer per jaar uitgebracht en bevatte verslagen van jaarvergaderingen en bijeenkomsten van de verschillende secties van de vereniging. Een sociale werkplaats in het rechtsgebied van de toenmalige voorzitter was verantwoordelijk voor het stencilen. De adjunct-secretarissen woonden alle bestuursvergaderingen bij in Grand Café Engels bij Rotterdam CS waardoor zij een goede inkijk kregen in het reilen en zeilen van de rechtspraak.

Halverwege de jaren zeventig besloot het bestuur dat de vereniging meer naar buiten zou moeten treden. Het mededelingenblad maakte — los van de inhoud — niet een erg professionele indruk. Op advies van Justitievoorzitter Toos Faber-de Heer zocht ik een drukker in mijn standplaats Zutphen. Dat werd de Walburg Pers. Met directeur Chris Schrikk besprak ik de vormgeving van het blad; hij bedacht de naam trema” (tijdschrift voor de rechterlijke macht) net als de vormgeving: in de geest van die tijd geschreven met kleine letters met de puntjes op de i.

Een redactie uit verschillende lagen van de vereniging was snel gevonden en ook een redactiestatuut dat onafhankelijkheid van het bestuur garandeerde kon snel tot stand komen.

De redactievergaderingen in de rechtbank Utrecht kenmerkten zich door nauwe betrokkenheid bij alles wat zich, ook op persoonlijk vlak, voordeed binnen de rechtspraak. De opdracht was vooral een verenigingsblad te zijn: in trema” moet men kunnen lezen hoe het ook kan of hoe het niet zou moeten.

IKB of PAS: maak voor 31 december uw keuze

Op 1 januari 2024 is het zover: dan wordt voor leden van de rechterlijke macht de IKAP-regeling (Individuele Keuzen in het Arbeidsvoorwaardenpakket) vervangen door de IKB-regeling (Individueel Keuzebudget). Een ingrijpende verandering én een keuzemoment. De NVvR heeft hiervoor in de laatste cao een gunstige overgangsregeling afgesproken.

Belangrijk onderdeel van de nieuwe IKB-regeling is het IKB-spaarverlof, dat de bestaande PAS-regeling (Partiële Arbeidsparticipatie Senioren) vervangt. Wat u ook beslist, vergeet niet dit uiterlijk op 31 december bij uw werkgever aan te geven. Wie vóór 1 januari 2024 geen keuze registreert in P-portal komt automatisch in de IKB-verlofspaarregeling terecht.

Alle rechterlijke ambtenaren hebben onlangs in de vorm van een circulaire en brief met bijlagen uitgebreide informatie ontvangen van de werkorganisatie en het departement. Deze informatie is afgestemd met de NVvR. Hierin worden de nieuwe IKB-regeling, de keuzemogelijkheden en het overgangsrecht toegelicht. Uw parket of gerecht kan u gerichte informatie verstrekken over uw persoonlijke situatie.

PAS: meer uren, IKB: meer flexibiliteit

De NVvR hanteert de volgende 'vuistregel' om u een eerste denkrichting mee te geven: gaat u voor de grootste mogelijke hoeveelheid vrije tijd, kies dan voor de handhaving van de PAS-regeling. De PAS-regeling is ruimer in het aantal verlofuren, al zitten er wel meer regels aan vast. Gaat u liever voor meer flexibiliteit bij het opnemen van vrije tijd, kies dan voor de IKB-verlofspaarregeling. Hoewel deze regeling minder uren biedt, is deze wel flexibeler bij het opnemen van die uren.

Aan de hand van hiernaast afgebeeld stroomschema kunt u in het kort bepalen welke situatie op uzelf van toepassing is en welke keuzemogelijkheden u heeft. Op de website van de NVvR zijn onder de zoekterm *IKB* diverse eerdere publicaties te vinden met meer informatie over de keuze tussen IKB of PAS.

Stroomschema PAS en IKB

Bron: Ministerie van Justitie & Veiligheid

Fundament voor de toekomst

Marc Fierstra
Voorzitter NVvR

Nu ons jubileumjaar bijna ten einde loopt, sta ik mezelf toe even te reflecteren. Uiteraard richtte de NVvR zich bij de viering van het 100-jarig bestaan vooral op de toekomst. Dat past een ambitieuze vereniging als de onze. Hier geldt immers evengoed dat in het verleden behaalde resultaten geen garantie bieden voor de toekomst. Of we over (nóg eens) honderd jaar bestaansrecht hebben, bepalen de huidige en de toekomstige leden. Wij (en daarmee bedoel ik de vrijwilligers en het bureau) kunnen slechts hard werken aan het fundament voor die toekomst. En ik zie dat we dat doen.

Telkens een nauwere band willen aangaan met leden, dat vormt de basis van onze vereniging. Daarmee organiseren we betrokkenheid voor onze activiteiten. Als dat lukt, zien we dat terug in de hoeveelheid reacties, bijvoorbeeld op onze (flits)enquêtes of wanneer we op zoek gaan naar leden die willen meedoen in de Ledenraad of onze commissies.

We zagen het óók toen we, begin dit jaar, de leden raadpleegden over de opgeschorte cao-onderhandelingen. De respons én de steun daarvoor was overweldigend. Elders in deze Trema vindt u een tijdlijn over de werkdruk en wat we samen voor elkaar proberen te krijgen, maar wat ik vooral heb onthouden is de gedeelde zorg over het aantrekkelijk houden van het ambt en het overeind houden van onszelf. Onderbezetting en structureel overwerk moeten (nu eens écht!) worden aangepakt. Via het enigszins Haagse instrument van een 'verkenner' wordt nu gezocht naar concrete oplossingen, opnieuw goed gevoed door tal van NVvR-leden. Dat was nooit gelukt als wij in het voorjaar niet samen, tijdens al die lokale bijeenkomsten, een vuist hadden gemaakt. Ik weet nog niet wat eruit komt, maar het is in ieder geval méér dan waar we dit jaar mee begonnen. Disclaimer: ook als de aanbevelingen van de verkenner ertoe leiden dat op korte termijn iets van verlichting wordt

geboden, blijven tekorten bestaan. De uitstroom van rechters en officieren van justitie die met pensioen gaan, komt merkbaar op gang. Scherpe keuzes maken is dus een dure plicht.

Tot slot, de kracht van onze saamhorigheid stemt tot een zekere tevredenheid. Ja, er moet nog veel gebeuren. Juist omdat de rechtsstaat geen rustig bezit is, blijft de NVvR hard nodig. Niet alleen aan de cao-tafel. Denk aan de veiligheid van magistraten, de governance van onze organisaties en de verhoudingen in de trias. Er wordt veel van ons gevraagd, maar gelukkig is de vereniging springlevend. Het ledental stijgt. Er werd gedanst in theater Diligentia tijdens ons eeuwfeest. Het NVvR-jubileumboek wordt gretig gelezen. Daar zijn we best een beetje trots op. Overmoedig worden we niet zo snel, wees gerust, maar ik schrik er ook niet voor terug. We doen het immers samen.

OVER DE NVvR

Onze vereniging

Als beroepsvereniging en vakbond verenigt en vertegenwoordigt de NVvR magistraten. Dit doen wij samen met onze leden. Wij behartigen de individuele en collectieve belangen van de leden in het publieke en politieke debat, onder meer door de kwaliteit en toegankelijkheid van de rechtspraak en de ontwikkeling van het ambt te bewaken en beschermen. Onze werkwijze is gebaseerd op de kennis, denkkracht en ervaring van onze leden. We bereiken dit sámen met de Ledenraad, het bestuur, het verenigingsbureau en een drietal commissies.

Onze commissies

- De *Wetenschappelijke Commissie (WeCo)* adviseert gevraagd (en soms ongevraagd) over wetsvoorstellen. Insteek daarbij is met name welke gevolgen bepaalde voorstellen kunnen hebben voor de rechtspraak. Het afgelopen jaar adviseerde de WeCo onder andere over de spreidingswet asiel, de waarborgfunctie van de Algemene wet bestuursrecht, de wet politieke partijen en de modernisering van het wetboek van strafveroordening. De commissie zoekt nieuwe leden die bereid zijn regelmatig deel te nemen aan de vergaderingen (dat kan via TEAMS).
- De NVvR is de enige vakbond voor leden van de rechterlijke macht. De vakbondstaak uit zich enerzijds in het bewaken van de collectieve belangen en de unieke rechtspositie. Anderzijds in het behartigen van de individuele belangen van haar leden. Zo ondersteunt de NVvR haar leden tientallen malen per jaar bij arbeidsconflicten in een bemiddelende, adviserende of juridische rol.
De *Commissie Rechtspositie (CRP)* vormt het hart van onze vakbondsactiviteiten. De CRP adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over onderwerpen op het gebied van arbeidsvoorwaarden en rechtspositie van de leden van de rechterlijke macht. Ook voor de CRP is de NVvR op zoek naar nieuwe leden. De vergaderingen vinden online circa tien keer per jaar plaats (via TEAMS).
- De NVvR participeert in werkzaamheden van internationale zusterverenigingen (Europees en wereldwijd), voor zowel rechters als officieren van justitie. De *Commissie Internationaal* ondersteunt en adviseert het bestuur bij in haar internationale activiteiten en vertegenwoordigt de NVvR tijdens de vergaderingen van de internationale verenigingen: European Association of Judges (EAJ) en International Association of Judges (IAJ). Lees meer op www.nvvr.org, zoekterm *hoe wij werken*.

Onze activiteiten en actualiteiten

De afgelopen periode heeft de NVvR zich als vakbond en beroepsvereniging ingezet voor uiteenlopende onderwerpen. De leden worden en zijn hierover structureel bijgepraat via onze nieuwsbrief, ledenberichten en onze website. Kijk voor een beknopt overzicht in deze Tremas op de pagina 'In het nieuws' (pagina 4 en 5) en voor uitgebreide informatie over onze laatste nieuwsfeiten op www.nvvr.org/actueel. Heeft u vragen? Neem dan contact met ons op via info@nvvr.org.

Onze prioriteiten en thema's

De NVvR werkt vanuit vier prioriteiten: Cultuur en kwaliteit, Magistraat en maatschappij, Innovatie en Collectieve en individuele belangenbehartiging. Beleid, activiteiten, dossiers en specifieke thema's worden hieronder samengebracht en uitgewerkt in ons jaarplan. Zo richt de NVvR zich onder andere op werkdruk, veiligheid van togadragers, rechters en officieren in opleiding, diversiteit en inclusie, digitalisering in de rechtspleging, inschallingsbeleid, goede arbeidsvoorwaarden voor magistraten en de ontwikkeling van de (inter)nationale rechtsstaat.

Kijk voor onze actualiteiten, dossiers en prioriteiten op www.nvvr.org.

Actief mee doen?

Zo'n 70 collega's zijn actief betrokken bij de NVvR via onze Ledenraad, in ons bestuur, in onze commissies, werk- en klankbordgroepen. Wij zijn op zoek naar meer leden die zich ook op deze manier willen inzetten voor de vereniging en de magistratuur.

Heeft u interesse? Laat ons dit dan weten via info@nvvr.org. Wij nemen dan contact met u op. U bent van harte welkom!

Wie is wie?

Het bestuur van de NVvR bestaat uit zes bevoegen magistraten die zich naast hun dagelijkse werkzaamheden inzetten voor de vereniging, haar leden, de dossiers en de beleidsonderwerpen die op de agenda van de NVvR staan. Ook zijn zij nauw betrokken bij de cao-onderhandelingen. Op het bureau van de NVvR in Den Haag zetten zes collega's zich in het belang van de leden en de rechtspleging dagelijks actief in op uiteenlopende dossiers en onderwerpen. Maak kennis met onze bestuursleden en collega's, zodat u weet waarvoor u bij hen terecht kunt.

Bestuur

- 1. Ard Schoep**
(plv. advocaat-generaal Ressortsparket Den Haag)
Functie: vice-voorzitter (sinds 2021)
- 2. Wouter van der Haak**
(senior rechter Rechtbank Noord-Holland)
Functie: bestuurslid
- 3. Eva Borg**
(officier van justitie i.o. Functioneel Parket)
Functie: bestuurslid (sinds 2020)
- 4. Marc Fierstra**
(raadsheer Hoge Raad)
Functie: voorzitter (sinds 2021)
- 5. Heika Frankena**
(vice-president Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden)
Functie: penningmeester (sinds 2021)
- 6. Frank Schoonen**
(senior rechter Rechtbank Rotterdam)
Functie: bestuurslid (sinds 2022)

Bureau

- 7. Geert van Rhee**
Functie: directeur
✉ g.van.rhee@rechtspraak.nl
- 8. Miek Smilde**
Functie: beleidsadviseur beroepsvereniging NVvR
✉ m.smilde@rechtspraak.nl
- 9. Irene Lommers**
Functie: management assistente
✉ i.lommers@rechtspraak.nl
- 10. Marcel Mangal**
Functie: coördinator bedrijfsvoering
✉ m.mangal@rechtspraak.nl
- 11. Sandra Wewer**
Functie: communicatieadviseur
✉ s.wewer@rechtspraak.nl
- 12. Paul Passchier**
Functie: beleidsadviseur vakbond NVvR
✉ p.passchier@rechtspraak.nl

Contact met een van onze bestuursleden?

✉ info@nvvr.org

Wij zijn de NVvR

*Dé vereniging voor elke
rechter en officier van justitie*

- ✓ Samen sterk voor een betere rechtspraak
- ✓ Altijd paraat voor hulp en adviezen
- ✓ Door en voor leden. Dus praat en bepaal mee!

Lid worden?

Bent u lid van de rechterlijke macht, maar nog geen lid van de NVvR? Of kent u een collega die lid wil worden? Nieuwe leden ontvangen de eerste 6 maanden kosteloos een kennismakingslidmaatschap, zonder verdere verplichtingen. Aanmelden kan op www.nvvr.org

EERSTE HALF JAAR GRATIS!